Felvételi előkészítő szakkör magyar nyelvből
8. évfolyam
8. alkalom

Hangalak és jelentés

Egyjelentésű szavak
szinonima, fodrászképzés, homonima stb.

Többjelentésű szavak
levél, körte, egér stb.

Azonos alakú szavak

- **szótári homonimák: toldalék nélküli alakok egyeznek (pl. *fog, fűz*)**
- **nyelvtani homonimák: toldalékos alakok egyeznek (pl. legyek)**
- **vegyes homonimák: egy toldalék nélküli és egy toldalékos alak egyezik (pl. *szelet*)**
- **kiejtésbeli homonimák: csak a kiejtésben egyeznek (pl. *fogja – foglya, Horváth - horvát*)**

Hasonló alakú szavak azonos jelentéssel
fel–föl, kint–kinn, zsemle–zsömle stb.

Hasonló alakú szavak különböző jelentéssel
helység–helyiség stb.

Rokon értelmű szavak (szinonimák)

élénk, mozgékony, virgonc, izgága, nyüzsgő, serény, pezsgő, eleven stb.

Ellentétes jelentésű szavak
kicsi–nagy, reggel–este, ízléses–ízléstelen stb.

Hangutánzó szavak
koppan, dobog, suhan, kukorékol stb.

Hangulatfestő szavak
cammog, bandukol, piszmog, bumfordi, bíbelődik stb.

1. **Foglald egy-egy mondatba az alábbi szópárokat!**

fáradság – fáradtság_____

egyhangúan – egyhangúlag_____

szível – szívlel_____

elfogódott – elfogult_____

gondatlan – gondtalan_____

szabados – szabatos_____

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar-nyelv-5-nat2020/lecke_05_054
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kozepfoku_felveteli_eljaras/kozponti_feladatsorok

Felvételi előkészítő szakkör magyar nyelvből
8. évfolyam
8. alkalom

2. **Egészítsd ki a táblázatot a hiányzó foglalkozás, szerszám vagy termék/személy nevével! (Ezeket összekeverve megadtuk a táblázat alatt.) Az egyik függőleges sor első betűjegyeit összeolvasva egy újabb foglalkozás neve alakul ki. Mit jelent ez a kifejezés?**

Foglalkozás	**Szerszám**	**Termék/személy**
		út
	ráspoly	
		topánka
zsandár		
		oklevél
	szekerce	
		utazó

ladik, tető, karabély, nótárius, révész, talicska, ács, asztalos, suszter, penna, kaptafa, almárium, kubikos, betyár

A megfejtett foglalkozás:

A foglalkozás meghatározása:

3. **Egészítsd ki a táblázatot!**

Melléknév	**Szinonima**	**Ellentét**	**Szólás/hasonlat**
	dacos		nem enged a 48-ból
		éber	
	jámbor		a légynek sem árt
gyáva			
	ostoba		
fösvény			
			…, mint a fehér holló
			…, mint a templom egere
	gőgös		

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar-nyelv-5-nat2020/lecke_05_054
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kozepfoku_felveteli_eljaras/kozponti_feladatsorok

Felvételi előkészítő szakkör magyar nyelvből
8. évfolyam
8. alkalom

4. szél, lép, ér, sír, csap, követ, sejt, áll – **Van egy kakukktojás is a szavak között. Melyik és miért?**
5. **Melyik homonimacsoportba tartoznak az alábbi szavak?**

terem, háncs-hánts, nyúl, súlyt-sújt, nyír, ár, ír, menj-menny

6. **Szüleid fiatalkorában is léteztek már diáknyelvi vagy szlengkifejezések – ezek közül idézünk néhányat. Párosítsd össze őket a jelentésükkel: írd a jelentésük sorszámát a kifejezések mellé! Vigyázz, kettővel több jelentést adtunk meg! (2025. 01. 18.)**

a) panaszdélután ..... d) gaztan .....
b) Olümposz ..... e) lélekidomár .....
c) vérmező ..... f) villámcsapás .....

A lehetséges jelentések:
1. – tanári szoba 2. – kicsöngetés 3. – szülői értekezlet 4. – tanterem 5. – biológia
6. – osztályfőnök 7. – röpdolgozat 8. – rossz tanuló

7. **Húzd alá soronként a meghatározásnak megfelelő egyetlen szót! (2025. 01. 18.)**

a) Hangalak és jelentés viszonya szempontjából olyan szó, mint a SEJT: FÜL – VÁR – CSIGA
b) Ugyanolyan módú, mint a LÉGY ige: JÖSSZ – SZERETNÉM – TÁNCOLJATOK
c) Ugyanaz a mássalhangzótörvény érvényesül benne, mint az ANGYAL szóban: MEGGYEL – HAGYJA – AZONBAN

8. **Keress a következő kifejezésekhez olyan szinonimákat, amelyeknek két tagja csak az első betűben tér el egymástól! (pl. öntelt kölyök = hiú fiú) (2025. 01. 28.)**

furfangos évszak .....
finom tapintású öltözet .....

9. **Megkértük a mesterséges intelligenciát, hogy adjon logikus nevet néhány hétköznapi tárgynak. Szerinted, miket nevezett el az alábbi szavakkal? Párosítsd a szavakat a jelentésükkel: írd a szavak betűjelét a jelentésük mellé! Három szóhoz nem tartozikjelentés! (2024. 01. 20.)**

A – kerékpár B – iránytű C – ceruza D – szemüveg E – radír F – hinta G – koponya

A mesterséges szó	A szó jelentésének betűjele
1. észdélkenyu	
2. orraköztáv	
3. kétkeregysúly	
4. lapír	

10. **Az összekevert szótagokból rakj ki három rokon értelmű szót! Minden szótagot fel kell használni, de csak egyszer! (2024. 01. 30.)**

BE FE GÉS SZÉL TÉS VEJ GE CSE CSE

....

11. **Írd az alábbi összetett szavak melletti vonalra a felsorolt szavak közül azt a szót, amely az összetétel fajtája alapján párjának tekinthető! Vigyázz, 2 szó kimarad! (2024. 01. 30.)**

napsütötte, napraforgó, szuperhős, girbegurba, még-még, búbánat, tűzoltó

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar-nyelv-5-nat2020/lecke_05_054
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kozepfoku_felveteli_eljaras/kozponti_feladatsorok

fülbemászó .....
lábtörlő .....
sötétkék .....
szóbeszéd .....
porlepte .....

12. Egy népszerű fantasyben szereplő kitalált állatok neveit és jellemzését olvashatod. Párosítsd össze őket: írd a jellemzések mellé a nekik megfelelő állat betűjelét! Két név kimarad! (2024. 01. 30.)

Az állatok nevei:

A – böklenc B – botsárka C – parókás pörgencs D – fenékjáró fuvacs E – orrontó furkász F – lámpás klampóc

Az állat jellemzése

1. kb. 12 mm-es, zafírkék színű rovar; szárnya a feje tetején helyezkedik el, s repülés közben a test többi részével együtt propellerként forog:
2. megtermett, szürkésvörös színű, hajlott hátú lény; hosszú, hegyes szarva van, amellyel előszeretettel döfköd, igen agresszív természetű:
3. ez a tengerek mélyén élő lény mindössze egy gumiszerű csőből és egy méregzsákból áll; ha veszélybe kerül, méregzsákja tartalmát támadója felé fújja:
4. a lápvidékek lakója; ha mozdulatlan, könnyen összetéveszthető egy fadarabbal, de közelebbről nézve észrevehetjük uszonyszerű tappancsait és éles fogait:

13. Karikázd be minden sorban a kakukktojást! A megoldásban a sor elején megadott szempont segít! (2023. 01. 21.)

a) szóalak: háztető, képregény, társas, fasor, kulcslyuk
b) hangrend: ünneplés, ajándék, sziget, kerítés, üstökös
c) azonos alakú: csiga, hasad, fal, villa, sejt
d) hasonulás: biztos, könyvtár, dobtuk, osztja, fogta
e) toldalék: futás, kertész, bátorság, szépet, futó

14. A XIX. században a nyelvújítás több ezer új szót alkotott, amelyek nem honosodtak meg nyelvünkben. Írd a nyelvújítási szó mellé annak az egy szónak a betűjelét, amelyet ma használunk helyette! (2023. 01. 21.)

csucsag: .....
égész: .....
gömble: .....
hangbetűzet: .....

A) csillagász
B) piramis
C) régész
D) zenekar
E) kotta
F) égitest

15. Egy népszerű fantasy regényből sorolunk fel varázsigéket. Találd ki, melyik milyen varázslásra szolgál! Írd a varázsigék mellé a nekik megfelelő varázslat betűjelét! Minden varázsigének saját varázslata van! Vigyázz, egy varázslat kimarad! (2023. 01. 31.)

A varázslatok:

A – vízhatlanító bűbáj B – mozgató bűbáj C – tisztító bűbáj

D – növesztő bűbáj E – megjelenítő varázs F – nyelvragasztó rontás

A varázsige	A varázslat betűjele
1. Pofix	
2. Vizualicus	
3. Leperex	
4. Suvickus	
5. Locomotor	

16. Az alábbi kétsoros versikék sorvégeiről azonos alakú szavak hiányoznak. Pótold őket a megadott példa alapján! ! (2023. 01. 31.)

Példa: Mennydörgött s lecsapott a villám,
a kezemből is kiesett a villám.

a) Gyógyszerekből van itt nem egy, hanem .....,
de úgy tűnik, nyavalyámra egyik sem ..... .

b) Azt mondja a baráti .....,
hogy nem szép a lakkozott ..... .

17. Az alábbi szavak közül válaszd ki a képletnek megfelelő szót, és írd a pontsorra! (2022. 01. 22.)

a) BÁTORSÁGGAL, ÉPÜLET, KÉSZÜLJ, HALÁSZOKAT, MERÉSZSÉG, NŐNEK

szótő+képző+jel+rag: ……

b) Melyik kifejezéssel lesz igaz az alábbi mondat? Húzd alá az egyetlen megfelelőt!

A NŐNEK szóra igaz, hogy kétféle használatában rokon értelmű / többjelentésű /azonos alakú szó.

c) Melyik állat lehet? Írd be a megadott állatneveket Lackfi János játékos névötleteihez! Vigyázz, egy ötlethez nem tartozik állatnév, oda tegyél X-et!

krokodil, flamingó, elefánt, kaméleon, kolibri

ormántos füllencs

pacuha hájadék

dörzsbőrű fogadús

pironkás nyurgaliba

színeváltó kunkorgyík

cseppszívó pöttyömke

18. Olvasd el a Játsz/ma! című film rövid ismertetőjét, majd oldd meg a feladatokat! A történet egy középkorú bankárról szól, aki születésnapján különleges ajándékot kap: jelentkezik egy játékba, amelynek során nemcsak a környezete, hanem önmaga is halálos veszélybe kerül. (2022. 01. 27.)

a) A film rövid tartalmának ismeretében fogalmazd meg, hogy milyen két értelmezése lehet ennek a játékos címnek: Játsz/ma!

1. értelmezés: .....
.....

2. értelmezés: .....
.....

b) Az egyik értelmezés esetén a cím helyesírása nem tökéletes. Írd le hibátlan helyesírással az értelmezésnek megfelelő igealakot!

.....

c) Lázár Ervin Szerelmes történet című elbeszéléséből idézünk egy részletet, amelyben az író játékos szóalkotással furcsa foglalkozásneveket hozott létre. Találd ki, melyek lehettek az eredeti foglalkozásnevek, amelyeket szándékosan kevert össze párosával az író. Írj le tetszés szerint ezek közül négy eredeti foglalkozásnevet!

„Mesterembereket ide! – kiáltott a taláros, és már futottak is a dobosok, döbb-döbbdibb-döbb, dobolták városszerte: Mesteremberek a városházára! Jöttek is, futottak. Bázánfűtők, kadogosok; ékszártók és szíjgyerészek; esztászok és bányergályosok; sziszerészek, műgetelők; lacsirendezők és kokatosok meg villauzok és kalanyszerelők és kuboltók meg tűzikosok."

Az eredeti foglalkozásnevek:

.....
.....
.....
.....

19. Mi lehet a mesterségük? Minden egyes névpárban elrejtettünk egy, a foglalkozásra utaló szót. A minta alapján válaszd ki a megadott mesterségek közül a legjellemzőbbet, és írd a megfelelő név mellé a vonalra! Egy foglalkozás kimarad! (2022. 02. 04.)

könyvelő, villanyszerelő, cukrász, szállodaigazgató, festő, orvos, autószerelő

Pl.: SZŐ**KE RÉK**A .....autószerelő.....

HAVA DÓRA .....

VAHOT ELEK .....

HÁRA MIHÁLY .....

BÁTOR TAMÁS .....

BECSE TIBOR .....